

INDEKS KNJIGA

prostranije obeležavaju neki opšti i uopšteni utisci, vidjenje sveta detinjstva, teme, motivi, donekle jezička svojstva, a neretko i to da se zaključci potkrepljuju primerima koji umetnički ne znače mnogo. Čini se da je i za autora ogleda bilo bitnije »biti na putu«, markirati ono što se nalazi »u tragu dečje pesme«, usmerivši se na razlučivanje tradicionalnog i modernog ili na njihov prisutan ukrštaj.

Za račun tih — čas apsolutizovanih, čas uslovnih — odrednica (tradicionalno — moderno), uprošćen je uvod u poeziju, a ispuštena prilika da se dublje dopre i po-neki detalj originalnije i jače osvetli. U odeljcima u kojima se insistira na tumačenju te dve odrednice, pa i na više drugih mesta kada Marjanović izlaže svoje shva-tanje teorije, odnosno poetike, a naročito kada dopunjene druge kritičare ili se za njima povodi — primetne su mnoge nejasnosti i neadekvatnosti, i primeri ne baš čistog stila! Uspelije stranice su one na ko-jima je dat pregled dela pesnika, gde se nastojalo da se sistematizuju pesnički ele-menti, bez obzira da li ih kritičar prihvata ili je sporu sa njima.

Pet ogleda, sa predgovorom i popisom važnije literature, pokušaj je obuhvatnijeg prikaza stvaralaštva za decu pesnika koji „čine“ krunpe pojave u književno-istorijskoj chronologiji svoga podneblja ili, kako još određenje njihov autor kaže, njegovog ogleda su „uvertira za nove pristupe i tumačenja“. Ta „uvertira“ je sa naznačenim nedostacima, no — naznačavajući ih — ne umanjujemo značaj traganja za „definitivnijom sintezom“. Za žaljenje je, ipak, što rukopis ove knjige nije brižljivije smisao-jezički redigovan.

Jovan Dundan

RADOMIR BARJAKTAREVIĆ: »VODEN KALIOPOM«

»Svjetlost«, Sarajevo, 1973.

Barjaktarević već pripada srednjoj generaciji bosansko-hercegovačkih stvaralača. Mada je počeo rano da piše i publikuje po listovima i časopisima, njegov dosadašnji književni opus je skroman: knjižica pripovedaka *Pre i posle zore* (1966), plaketa stihova *Balada* (1969) i zbirka pesama *Veliki čas* (1970).

Kao ni dve prethodne Barjaktarevićeve pesničke objave, ni ova najnovija, *Voden Kaliopom*, nije rezultat dublike pesnikove angažovanosti na poeziji, u jeziku, već relacija daljeg traganja površinom reči, daleko od jezgra, od suštine pesničkih metamorfoza. Barjaktarević nema svojih stalnih pesničkih mesta i veza, nema svoga pesničkog ponora, njegova knjiga nije nit, već iskidano vibriranje s retkim kapanjem melodije – pesme. Kod ovog pesnika lako se, dakle, razlikuju tvorevine od ostvarenog, prisilja na pesmu od pesme same.

Tautoloških stihova u Barjaktarevićevoj knjizi nije malo, ali i takve pesnikove prisile na pesmu, uz bolja ostvarenja ove knjige, govore o pesnikovom udesu u svetu, o njegovoj udesnoj tami, o mraku i ponoru u koji je gurnut, o bezizlazu koji je stvaran. Ova zbirka, koja nije knjiga-pesnička celina, knjiga-biće, ima, dakle, za osnovu to osećanje, tu divlju prazninu u kojoj se pesnik našao, iz koje pokušava da se ičupa, ali koju ne uspeva, što je najbitnije, da izrazi pravom pesničkom sintaksom, sintaksom moderne pesničke misli, za koju nema dovoljno snage.

Među bolje pesme u ovoj knjizi idu: *Ti, čovječe, nisi*; *Okrivljen sam, Moj sunčokret*; *Pjesnik; Balada o cvijetu*. To su najviši Barjaktarevićevi pesnički dometi, ali ni oni ne mogu bitno uticati na promenu mesta koje Barjaktareviću pripada u okviru generacije, pesničke, kojoj pripada, a ni šire. Ni one, te bolje pesme ove knjige,

ne dopiru svojom oštricom ni do kakve drukčje pukotine kakve već nema u ovom pesništvu, na ovim književnim stranama. One samo za nijansu pojačavaju boju gorčine koja, kod Barjaktarevića u pesmi *Ok-rivljen sam* prelazi u prostor između ironije i psovke. *Balada o cvijetu*, međutim, uverava nas da Barjaktarević ume pesnički i čisto lirski da zatreperi onda kada zanemari svakodnevnicu, muku zbijle, mraka i prizemlje u kome se gušimo, kada iznad svega toga vidi svetlu liniju s koje kapljuna prozračnost i vedrina

prozračnosti i vedra.

Obraćajući se, dakle, značenjskom potencijalu ove knjige, red je da povalimo pesnikova nastojanja na čistoti i karakteru forme koja svojom igrišoču naglašava,ako u potpunosti ne otkriva, Barjaktarevićev pesnički nemir i brzinu kojom traži put do pravog izraza, do jednog i jedinog pesničkog izvorišta u sebi.

Dragoliub Jeknic

DORĐE FIŠER: »KAKO RASTU MAME«

»Ulaznica«, Zrenjanin, 1973.

Fišerova dečja poezija stoji u znaku iskušavanja mogućnosti zasnivanja humorističke dečje poezije. Već i sama takva po-misao ne stoji u skladu sa prirodom dečje pesme: ona je, naime, osnovana na principu jedinstva celokupnosti i strana joj je svaka parcializacija. Humor je implicite prisutan u svakoj dečjoj pesmi, a zasnivanje dečje pesme isključivo na humornim elementima nužno vodi njihovoj posvemašnjoj redukciji, budući da dečja pesma ne podrazumeva opserviranje na vertikalnoj ravni.

Otuda je Fišer morao posegnuti za takvim humorizmima koji uglavnom podrazumevaju trivijalne dosetke i klaunsko lakerdijašenje. On je izradio neku vrstu popularne i zabavljачke dečje humorističke pesme i čitalac odmah primećuje da je autoru višeстало до smeha nego до пејсништва. У једној својој песми Fišer опсервира здравствену улогу смеха и kaže да је смех здрав иkad se «наду две будале и смеју се као луд на брашно». На више места он i користи деčju песму као средство за iznuđivanje takvoga smeha, što pokazuje о каквом пејсништву se ovde radi.

Osnovni mehanizam Fišerove pesme je rima. U malom prostoru između rimovanih reči on direktno iznuduje neke recenice, čiji smisao i nije od važnosti. Zaveden ređanjem slikova, on uživa u toj igri i ne primećuje da govorи koještarije. Fišer је malí taj prostor između dva slika da nas iznenadi kakvom neobičnom opaskom ili duhovitim prizorom, svežom opservacijom ili čudačkom preobrazbom, kakve nalazimo, recimo, kod Ršumovićа, pa mu ostaje da se ispomaže jezičkim neobičajenostima: upotrebom uličnih idioma, šatrovačkih izraza nepravilnih oblika i banalnih leksema.

*Kad sve krene naopćake
Tad miševi psuju mačke,
Cipele su opanačke
I ništa ne znaće značke.
Pobrljave sve igračke
Postave se na glavačke,
Ne rezajuju se tačke
Od smeha postanu plačke.
Kad sve krene na taj način —
Batinje su glavni začin*

(Kad sve krene naopačke)

Smejački mehanizmi grade se uz pomoć ovakve leksičke: *mućak*, *cile-mile*, *opa bato*, *rutav*, *mutav*, *mrcina*, *bilmez*, *snagator*, *rmalija*, *pustahija*, *zamlata*, *vilica-zvakačica*, *mrvljak*, *draba*, *tumbe*, *njaj*, *caka*; događajnosti se iskazuju ovakvimi glagolima: *bećiti* se, *ceriti* se, *zvockati*, *gnjavuckati*, *voštiti*, *tručkati*, *fućkati*, *pućkati*, *zvoknuti*, *beknuiti*, *zakolutati*, *zakovrnuti*, *pingovati*, *pongovati*, *urnisati*, *coktati*, *grotktati*, *zvocati* i slično; u rimariju zasnivaju se ovakvi susreti re-